

Quan niệm về dân trong Văn kiện Đại hội XIII của Đảng - sự chất lọc tinh túy truyền thống, tư tưởng Hồ Chí Minh

Nguyễn Hùng Hậu*

Nhận ngày 2 tháng 3 năm 2021. Chấp nhận đăng ngày 16 tháng 8 năm 2021.

Tóm tắt: Quan niệm về dân trong Văn kiện Đại hội XIII, như “dân là gốc” (chứ không phải lấy dân làm gốc), dân là chủ thể (chứ không chỉ dân là chủ), dân là trung tâm; không chỉ dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, mà còn dân giám sát, dân thụ hưởng, là những tư tưởng mới được kế thừa từ các Văn kiện Đại hội trước, đặc biệt là Văn kiện Đại hội XII; từ đó dẫn đến chủ trương thân dân, tin dân, trọng dân, gần dân, sát dân, hiểu dân, yêu dân, kính dân, vì dân. Những tư tưởng này, một mặt, là sự chất lọc tinh túy truyền thống lịch sử; mặt khác, là sự bổ sung, phát triển tư tưởng Hồ Chí Minh lên một tầm cao mới, phù hợp với thực tiễn Việt Nam và xu thế của thời đại ngày nay.

Từ khóa: Quan niệm về dân, tinh túy truyền thống, tư tưởng Hồ Chí Minh, Văn kiện Đại hội XIII của Đảng.

Phân loại ngành: Chính trị học

Abstract: The concept of people in the document of the XIII Congress is clearly presented such as "the people are the root", the people are the subjects, the people are the center, people know, people discuss, people do, people inspect, people monitor, people benefit; thereby leading to the policy of being friendly to the people, trusting the people, respecting the people, being close to the people, understanding the people, loving the people, respecting the people, for the people. It is the quintessential distillation of historical traditions, which supplements and develops Ho Chi Minh's thought to a new height, in line with Vietnamese reality and the trend of the times.

Keywords: Concept of people, traditional essence, Ho Chi Minh thought, Document of the 13th Party Congress.

Subject classification: Political science

* Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh.
Email: hunghaun@gmail.com

1. Mở đầu

Từ khi ra đời cho đến nay, Đảng ta luôn chủ trương: “lấy dân làm gốc”, “dân là gốc”. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã từng nói: “Nước lấy dân làm gốc” (Hồ Chí Minh, 2011, t.5, tr.502); “Gốc có vững cây mới bền. Xây lâu thắng lợi trên nền nhân dân” (Hồ Chí Minh, 2011, t.5, tr.502). Theo Người, dân không chỉ là gốc, là nền móng, dân như nước, mà dân còn là chủ. Qua các kỳ Đại hội, tư tưởng này ngày một phát triển, cụ thể thêm, rõ hơn. Đặc biệt trong Văn kiện Đại hội XIII, tư tưởng này đã có bước phát triển mới về chất, không chỉ cụ thể hơn, rõ hơn, hệ thống hơn, mà còn chính xác hóa thêm. Chất lọc tinh túy của truyền thống lịch sử, tư tưởng Hồ Chí Minh, bài học thứ hai trong Văn kiện Đại hội XIII viết: “Trong mọi công việc của Đảng và Nhà nước, phải luôn quán triệt sâu sắc, thực hiện nghiêm túc quan điểm “dân là gốc”; thật sự tin tưởng, tôn trọng và phát huy quyền làm chủ của nhân dân; kiên trì thực hiện phương châm “dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng. Nhân dân là trung tâm, là chủ thể của công cuộc đổi mới, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc; mọi chủ trương, chính sách phải thực sự xuất phát từ nhu cầu, nguyện vọng, quyền và lợi ích hợp pháp, chính đáng của nhân dân” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, tr.96-97). Qua Văn kiện Đại hội XIII, ta thấy, trong quan niệm về dân có một số nội dung quan trọng đó là: dân là gốc; dân là chủ thể; dân là trung tâm; dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng. Bài viết này tập trung phân tích về các nội dung này.

2. Dân là gốc

“Dân là gốc” tức dân thực sự là gốc, vốn là gốc. Đó là điều khẳng định dứt khoát, không còn bàn cãi, chứ không phải “lấy dân làm gốc” như trước kia chúng ta thường nói. Lưu ý rằng, trong truyền thống có hai mệnh đề: “Dân vi bang bản” (dân là gốc nước), và “Dĩ dân vi bản” (lấy dân làm gốc). Chẳng hạn, Nguyễn Bình Khiêm (1491-1585) cho rằng, xưa nay nước phải lấy dân làm gốc, nên biết rằng “muốn giữ được nước, cốt phải được lòng dân” (cổ lai quốc dĩ dân vi bản, đắc quốc ứng trị tại đắc dân). Hai mệnh đề này có phần khác nhau ở chỗ, một đằng dân vốn là gốc của nước, một đằng là lấy dân làm gốc; một đằng nghiêng về tự nhiên vốn dĩ nó là như vậy, một đằng đã có sự can thiệp của lý trí con người. Đi sâu phân tích ta xem chủ thể “Dĩ dân vi bản” (lấy dân làm gốc) trước kia là ai? Đó chính là vua chúa phong kiến. Bởi vậy, Hồ Chí Minh không nói như vậy, Người nói: “Nước lấy dân làm gốc”; “Gốc có vững cây mới bền. Xây lâu thắng lợi trên nền nhân dân”. Chúng ta hình dung nước như là cái cây thì dân là gốc. Không có gốc thì không thể có cây. Thân và ngọn nảy sinh, xuất hiện trên cơ sở cái gốc, gốc mà còi cọc thì thân, ngọn và nói chung cây không thể nào khoẻ mạnh được. Đúng như Hồ Chí Minh nói, gốc vững cây mới bền, bởi vậy, còn dân là còn nước. Nước cũng như một cái nhà thì dân là nền móng. Nền móng vững thì nhà mới vững được; còn ngược lại, móng không vững thì nhà sẽ bị lún, nứt và rất dễ đổ sập. Theo nghĩa đó, Hồ Chí Minh cho rằng xây lâu (nhà) thắng lợi phải trên cơ sở cái nền là nhân dân. Quan điểm Đại hội XIII, một mặt, chất lọc tinh hoa truyền thống lịch sử; mặt khác,

kế thừa, phát triển tư tưởng Hồ Chí Minh, khi đưa ra quan điểm “dân là gốc”. Cần lưu ý, hiện nay trên các phương tiện thông tin đại chúng vẫn còn dùng từ “lấy dân làm gốc” là không còn phù hợp, không chính xác.

Nguyễn Bình Khiêm đã từng nói: “nước lấy dân làm gốc” (quốc dĩ dân vi bản), nhưng ngay trong quan niệm về dân ở Hồ Chí Minh đã có sự khác xa so với Nho giáo cũng như truyền thống lịch sử mà tiêu biểu là Nguyễn Bình Khiêm. Hồ Chí Minh cho rằng, dân chính là nhân dân, quần chúng, đồng bào, Người nói: “Quần chúng tức là toàn thể các chiến sĩ trong quân đội, toàn thể công nhân trong xưởng, toàn thể nhân viên trong cơ quan, v.v. rồi đến toàn thể nhân dân” (Hồ Chí Minh, 2000, t.6, tr.495). Trong Nho giáo, dân nhìn chung và cơ bản là những người bị trị, do đó họ là những lực lượng bị động, thiếu sức sáng tạo. Các nhà tư tưởng Việt Nam quan niệm về dân có tiến bộ hơn, họ đã phần nào nhìn ra sức mạnh, sự sáng tạo của dân. Nhưng ở Trần Quốc Tuấn khi nhìn về dân, ông vẫn có một cái nhìn có vẻ của người từ trên cao nhìn xuống, đặc biệt đối với binh lính, quân sĩ, chứ không phải là ngang hàng bình đẳng. Nguyễn Trãi có tiến bộ hơn, khái niệm dân của ông được mở rộng hơn, bao gồm cả những người nghèo khổ, những người lao động bình thường, dân như một lực lượng to lớn, như nước. Nhưng Nguyễn Trãi vẫn chỉ nhìn một cách chung chung như vậy, chưa thấy sức mạnh toàn diện, vai trò, vị trí của dân. Nguyễn Bình Khiêm cũng vậy. Chỉ đến khi Hồ Chí Minh trên lập trường của chủ nghĩa Mác - Lê-nin, cách nhìn nhận về dân mới có sự thay đổi về chất. Nếu Nho giáo coi dân là người bị trị, thụ động, không có sức sáng tạo, thì ở Hồ Chí Minh, dân là quần chúng (động lực của lịch sử), là lực lượng vô địch, là nguồn sáng tạo bất tận. Hồ Chí Minh cho rằng, trong thế giới không gì mạnh bằng lực lượng đoàn kết của nhân dân. Nếu Nho giáo coi thường những người lao động chân tay và những người dân nói chung thì Hồ Chí Minh cho rằng trong bầu trời không gì quý bằng nhân dân. Như vậy, quan điểm “dân là gốc” mà Văn kiện Đại hội XIII nêu ra là sự chất lọc, kết tinh những gì tinh túy nhất của truyền thống lịch sử, đồng thời bổ sung, phát triển tư tưởng Hồ Chí Minh lên một trình độ mới phù hợp với thực tiễn Việt Nam và xu hướng của thời đại.

3. Dân là chủ thể

Dân không chỉ là gốc, mà dân còn là chủ thể. Trong lịch sử, từ Tuân Tử cho đến Nguyễn Trãi đều cho dân như nước, chính quyền, chế độ, nhà nước như thuyền, nước có thể chở thuyền mà cũng có thể lật thuyền. Hồ Chí Minh cũng cho như vậy, nhưng khái niệm “Dân”, “Nhà nước” hoàn toàn có sự khác về chất so với những người đi trước. Nhà nước ở đây không phải đứng trên dân mà nhìn xuống, Nhà nước ở đây là Nhà nước của dân, do dân, vì dân. Ở Hồ Chí Minh, có một hình ảnh khá cụ thể, sinh động: dân như nước, chính quyền (nhà nước) như thuyền, Đảng là người cầm lái, chủ nghĩa là trí khôn, là bàn. Người viết: “Chúng ta phải hiểu rằng các cơ quan của Chính phủ từ toàn quốc cho đến các làng đều là công bộc của dân, nghĩa là để gánh vác việc chung cho dân chứ không phải để đè đầu dân như trong thời kỳ dưới quyền thống trị của Pháp, Nhật” (Hồ Chí Minh, 2000, t.4, tr.56). Trong bài *Dân vận*, Hồ Chí Minh giải thích thế nào là nước dân chủ? Nước dân chủ là bao nhiêu lợi ích đều vì dân. Bao nhiêu quyền hạn đều của dân. Công việc đổi mới, xây dựng là trách nhiệm

của dân. Sự nghiệp kháng chiến, kiến quốc là công việc của dân. Chính quyền từ xã đến Chính phủ trung ương do dân cử ra. Đoàn thể từ Trung ương đến xã do dân tổ chức nên. Nói tóm lại, quyền hành và lực lượng đều ở nơi dân. Hiến pháp của nước ta quy định: tất cả quyền lực trong nước Việt Nam dân chủ Cộng hoà đều thuộc về Nhân dân. Nhiều lần Người nhắc nhở: “Chính phủ ta là một Chính phủ làm đầy tớ của nhân dân, một lòng một dạ phục vụ nhân dân” (Hồ Chí Minh, 2000, t.12, tr.188). Như vậy, không chỉ dân là gốc, dân là nền móng, dân như nước, mà dân còn là chủ. Mục đích xây dựng nước Việt Nam không chỉ độc lập mà còn tự do, hạnh phúc và dân chủ. Bởi vậy, việc gì có lợi cho dân, ta phải hết sức làm; việc gì có hại cho dân, ta phải hết sức tránh. Văn kiện Đại hội XIII chỉ rõ mọi hoạt động của hệ thống chính trị, của cán bộ, đảng viên, công chức phải phục vụ lợi ích của nhân dân, lấy hạnh phúc, ấm no của nhân dân làm mục tiêu phấn đấu. Chúng ta phải thực hành và phát huy rộng rãi dân chủ xã hội chủ nghĩa, quyền làm chủ và vai trò quản của nhân dân. Hồ Chí Minh nói dân là chủ; nhưng đến Văn kiện Đại hội XIII cho rằng dân là chủ thể: “Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội làm nòng cốt để nhân dân làm chủ. Cấp uỷ, tổ chức đảng, các tổ chức trong hệ thống chính trị, đội ngũ đảng viên, cán bộ, công chức, viên chức nêu gương thực hành dân chủ, tuân thủ pháp luật, đề cao đạo đức xã hội. Đảng và Nhà nước ban hành đường lối, chủ trương, chính sách, pháp luật tạo nền tảng chính trị, pháp lý, tôn trọng, bảo đảm, bảo vệ quyền làm chủ của nhân dân. Đề cao vai trò chủ thể, vị trí trung tâm của nhân dân trong chiến lược phát triển đất nước, trong toàn bộ quá trình xây dựng và bảo vệ Tổ quốc” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, tr.173).

Mặc dù, Văn kiện Đại hội XIII đã có sự chất lọc, kết tinh những gì tinh túy nhất của truyền thống lịch sử, đồng thời bổ sung, phát triển tư tưởng Hồ Chí Minh lên một trình độ mới phù hợp với thực tiễn Việt Nam và xu hướng của thời đại, song, trong Văn kiện Đại hội XIII cũng chỉ ra: “Quyền làm chủ của nhân dân có lúc, có nơi còn bị vi phạm; vẫn còn biểu hiện dân chủ hình thức” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, tr.89).

4. Dân là trung tâm

Dân không chỉ là gốc, là chủ, mà dân còn là trung tâm. Thực ra tư tưởng này đã có ở Hồ Chí Minh, nhưng nói một cách ngắn gọn, cô đọng, rõ ràng như vậy chỉ đến Văn kiện Đại hội XIII mới có được. Chính vì là trung tâm, nên mọi cái khác đều xoay xung quanh nó, chẳng hạn: “Xây dựng nền hành chính nhà nước phục vụ nhân dân” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, tr.176); “Tiếp tục xây dựng nền tư pháp Việt Nam chuyên nghiệp, công bằng, nghiêm minh, liêm chính, phụng sự Tổ quốc, phục vụ nhân dân” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, tr.177). Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội làm nòng cốt để nhân dân làm chủ. Mục đích của Đảng và Nhà nước là hướng đến cái trung tâm, xoay quanh cái trung tâm này, tức là hướng đến người dân, không ngừng nâng cao đời sống vật chất và tinh thần của nhân dân. Vì vậy, Đảng phải “Trước sau như một, ngoài lợi ích của nhân dân, Đảng không có lợi ích nào khác” (Hồ Chí Minh, 2011, t.4, tr.249). Bởi vậy, Văn kiện Đại hội XIII chủ trương thực hành và phát huy rộng rãi

dân chủ xã hội chủ nghĩa, quyền làm chủ và vai trò chủ thể của nhân dân. Xây dựng các cơ chế, chính sách phát huy tinh thần cống hiến vì đất nước của mọi người dân Việt Nam. Phát huy tối đa nhân tố con người; con người là trung tâm, chủ thể, là nguồn lực chủ yếu và mục tiêu của sự phát triển. Xây dựng con người Việt Nam phát triển toàn diện, gắn kết chặt chẽ, hài hoà giữa *giá trị truyền thống* và *giá trị hiện đại*; nâng cao chất lượng cuộc sống và hạnh phúc của nhân dân. Cụ thể, tiếp tục triển khai đồng bộ các giải pháp giảm nghèo đa chiều, bao trùm, bền vững. Phát triển hệ thống bảo hiểm xã hội linh hoạt, đa dạng, đa tầng, hiện đại. Bảo đảm cung cấp và nâng cao khả năng tiếp cận các dịch vụ xã hội cơ bản, nhất là đối với người nghèo, người yếu thế trong xã hội, quan tâm chăm sóc bảo vệ sức khỏe của nhân dân. Vị trí chủ thể, vị trí trung tâm của nhân dân ta thấy xuyên suốt Văn kiện Đại hội XIII trên mọi lĩnh vực. Điều này thể hiện: (1) Đề cao vai trò chủ thể, vị trí trung tâm của nhân dân trong chiến lược phát triển đất nước; (2) Phát huy tính tích cực chính trị - xã hội, quyền và trách nhiệm của Nhân dân tham gia xây dựng, chỉnh đốn Đảng, xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội, xây dựng đội ngũ đảng viên, cán bộ, công chức; có cơ chế giải phóng mọi tiềm năng, sức mạnh, khả năng sáng tạo, động viên nhân dân tham gia phát triển kinh tế và quản lý phát triển xã hội; (3) Bảo đảm công khai, minh bạch thông tin, quyền được thông tin và cơ hội tiếp cận thông tin của mọi tầng lớp nhân dân; (4) Thực hiện đúng đắn, hiệu quả dân chủ trực tiếp, dân chủ đại diện, nhất là dân chủ ở cơ sở; (5) Chống các biểu hiện dân chủ cực đoan, dân chủ hình thức; (6) Đẩy mạnh việc hoàn thiện, xây dựng hệ thống pháp luật thống nhất, đồng bộ, hiện đại, khả thi, công khai, minh bạch, ổn định, dễ tiếp cận, có sức cạnh tranh quốc tế, bảo đảm quyền và lợi ích chính đáng của nhân dân, thúc đẩy đổi mới sáng tạo, bảo đảm yêu cầu phát triển bền vững kinh tế, xã hội và quốc phòng, an ninh trong điều kiện mới (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, tr.51).

5. Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng

Trước Đại hội XIII, chúng ta mới chỉ nói: dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra; trong Văn kiện Đại hội XIII, chúng ta bổ sung thêm: dân giám sát, dân thụ hưởng. Văn kiện Đại hội XIII đã chỉ ra việc cần phải bảo đảm công khai, minh bạch thông tin, quyền được thông tin và cơ hội tiếp cận thông tin của mọi tầng lớp nhân dân. Trên cơ sở dân biết thì dân mới bàn. Trong bài *Dân vận*, Hồ Chí Minh cho rằng, bất cứ việc gì đều phải bàn bạc với dân, hỏi ý kiến và kinh nghiệm của dân, cùng với dân đặt kế hoạch cho thiết thực với hoàn cảnh địa phương, rồi động viên và tổ chức toàn dân ra thi hành. Trong lúc thi hành phải theo dõi, giúp đỡ, đôn đốc, khuyến khích dân. Khi thi hành xong phải cùng với dân kiểm thảo lại công việc, rút kinh nghiệm, phê bình, khen thưởng. Hồ Chí Minh chủ trương lấy dân để làm lợi cho dân; đem tài dân, sức dân, của dân để làm lợi cho dân. Triết lý này cao siêu ở chỗ người cán bộ, các cơ quan chính quyền chỉ là người tổ chức, chỉ dẫn, chỉ đường, dẫn lối, còn tất cả là ở người dân. Mục đích của mọi chủ trương, đường lối, suy cho cùng là vì dân. Nhưng lực lượng vật chất để thực hiện chủ trương, đường lối này thì lấy ở đâu, dựa vào đâu? Hồ Chí Minh đã chỉ rõ: dựa vào dân, lấy ở dân. Như vậy, người cán bộ

làm nhưng dường như không làm, chỉ bày cho dân tự làm; còn dân lại nghĩ: tất cả là do mình, tự mình làm, không có sự can thiệp từ bên ngoài, làm một cách tự nhiên, bởi lẽ cán bộ đều từ dân mà ra, là công bộc, đầy tớ của dân. Do đó, dân thấy tự nhiên, thoải mái, không cảm thấy nặng ở phía trên. Điều này có một số điểm giống với triết lý vô vi của Lão Tử. Lão Tử cho rằng, người giỏi cai trị là trị dân nhưng dân không biết có người trị, ở trên dân mà dân không thấy nặng, làm như không làm, không làm nhưng không có gì là không làm (vô vi nhi vô bất vi). Điều này hoàn toàn khác với cách làm “hữu vi”, tức làm để phô trương, khoe khoang, kể công, hình thức cho nên không bền. Cùng với triết lý lấy sức dân làm lợi cho dân, Hồ Chí Minh còn đưa ra triết lý lấy quần chúng giáo dục quần chúng vô cùng sâu sắc.

Nhưng đích cuối cùng là dân thụ hưởng. Thật vô lý khi dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, nhưng dân lại không được thụ hưởng, dân không hạnh phúc. Lần đầu tiên trong Văn kiện của Đảng có nói đến “nâng cao chỉ số hạnh phúc của con người Việt Nam”. Do đó, “Phát triển toàn diện con người Việt Nam đang từng bước trở thành trung tâm của chiến lược phát triển kinh tế - xã hội” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, tr.65).

Quan điểm chỉ đạo thứ ba trong Văn kiện Đại hội XIII là phải phát huy dân chủ xã hội chủ nghĩa, bồi dưỡng sức dân, có cơ chế đột phá để thu hút, trọng dụng nhân tài. Định hướng thứ tư phát triển đất nước giai đoạn 2021 - 2030 trong Văn kiện Đại hội XIII chỉ ra rằng, phải phát triển con người toàn diện và xây dựng nền văn hoá Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc để văn hoá, con người Việt Nam thực sự trở thành sức mạnh nội sinh, động lực phát triển đất nước và bảo vệ Tổ quốc. Tăng đầu tư cho phát triển sự nghiệp văn hoá. Xây dựng, phát triển, tạo môi trường và điều kiện xã hội thuận lợi nhất để khơi dậy truyền thống yêu nước, niềm tự hào dân tộc, niềm tin, khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc; tài năng, trí tuệ, phẩm chất của con người Việt Nam là trung tâm, mục tiêu và động lực phát triển quan trọng nhất của đất nước; định hướng thứ chín trong Văn kiện Đại hội XIII chủ trương thực hành và phát huy rộng rãi dân chủ xã hội chủ nghĩa, quyền làm chủ và vai trò chủ thể của nhân dân; tập trung nghiên cứu, xác định và triển khai xây dựng hệ giá trị quốc gia, hệ giá trị văn hoá và chuẩn mực con người gắn với giữ gìn, phát triển hệ giá trị gia đình Việt Nam trong thời kỳ mới; từng bước vươn lên khắc phục các hạn chế của con người Việt Nam; có cơ chế, chính sách, giải pháp để xây dựng môi trường văn hoá thật sự trong sạch, lành mạnh, cải thiện điều kiện hưởng thụ văn hoá của nhân dân; phát huy các nhân tố tích cực, nhân văn trong các tôn giáo, tín ngưỡng; bảo đảm tất cả quyền lực nhà nước thuộc về nhân dân. Thực hiện đúng đắn, hiệu quả dân chủ trực tiếp, dân chủ đại diện, đặc biệt là dân chủ ở cơ sở.

Mặt khác, phải xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam của nhân dân, do nhân dân và vì nhân dân; tập trung xây dựng đội ngũ cán bộ, công chức có đủ phẩm chất, năng lực, uy tín, phục vụ nhân dân; tạo môi trường, điều kiện làm việc để thúc đẩy đổi mới sáng tạo, phục vụ phát triển; có cơ chế lựa chọn, đào tạo, thu hút, trọng dụng nhân tài, khuyến khích bảo vệ cán bộ dám nghĩ, dám nói, dám làm, dám chịu trách nhiệm, dám đổi mới sáng tạo, dám đương đầu với khó khăn, thử thách và quyết liệt trong hành động vì lợi ích chung.

Chúng ta cần tiếp tục hoàn thiện, cụ thể hoá, thực hiện tốt cơ chế “Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, Nhân dân làm chủ” và phương châm “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra,

dân giám sát, dân thụ hưởng”. Tổ chức có hiệu quả, thực chất việc nhân dân tham gia giám sát, đánh giá hiệu quả hoạt động của các tổ chức trong hệ thống chính trị; phẩm chất, năng lực của đội ngũ cán bộ, đảng viên. Lấy kết quả công việc, sự hài lòng và tín nhiệm của nhân dân làm tiêu chí quan trọng để đánh giá chất lượng tổ chức bộ máy và chất lượng cán bộ, đảng viên. Nhiệm vụ trọng tâm thứ tư và thứ năm trong Văn kiện đã chỉ ra: khơi dậy khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc; giữ gìn và phát huy giá trị văn hoá, sức mạnh con người Việt Nam trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, hội nhập quốc tế; có chính sách cụ thể phát triển văn hoá vùng đồng bào dân tộc thiểu số; thực hiện tốt chính sách xã hội, bảo đảm an ninh xã hội, an ninh con người, tạo chuyển biến mạnh mẽ trong quản lý phát triển xã hội, thực hiện tiến bộ, công bằng xã hội, nâng cao chất lượng cuộc sống và chỉ số hạnh phúc của con người Việt Nam; hoàn thiện đồng bộ hệ thống pháp luật, cơ chế, chính sách nhằm phát huy mạnh mẽ dân chủ xã hội chủ nghĩa, quyền làm chủ của nhân dân

Tuy nhiên, Văn kiện Đại hội XIII cũng đã chỉ ra rằng, chúng ta chưa tạo được môi trường thuận lợi để phát huy sức sáng tạo, thu hút nhân tài; năng lực sáng tạo của các nhà khoa học chưa được phát huy; chưa có giải pháp hữu hiệu để ngăn chặn, đẩy lùi sự xuống cấp nghiêm trọng về một số mặt văn hoá, đạo đức, lối sống, gây bức xúc xã hội; các nguồn lực, tiềm năng sáng tạo của nhân dân trong xây dựng và bảo vệ Tổ quốc chưa được phát huy tốt (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021).

6. Kết luận

Từ những quan niệm về “dân là gốc” (chứ không phải lấy dân làm gốc), dân là chủ thể (chứ không chỉ dân là chủ), dân là trung tâm; không chỉ dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, mà còn dân giám sát, dân thụ hưởng, xuyên suốt trong Văn kiện Đại hội XIII, Đảng ta chủ trương phải thân dân, tin dân, trọng dân, gần dân, sát dân, hiểu dân, yêu dân, kính dân, vì dân; với phương châm mà Hồ Chí Minh đã chỉ ra: óc nghĩ, mắt trông, tai nghe, chân đi, miệng nói, tay làm.

Tài liệu tham khảo

1. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
2. *Hồ Chí Minh toàn tập*, t.6, t.12, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, 2000, Hà Nội.
3. *Hồ Chí Minh toàn tập*, t.4, t.5, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, 2011, Hà Nội.